

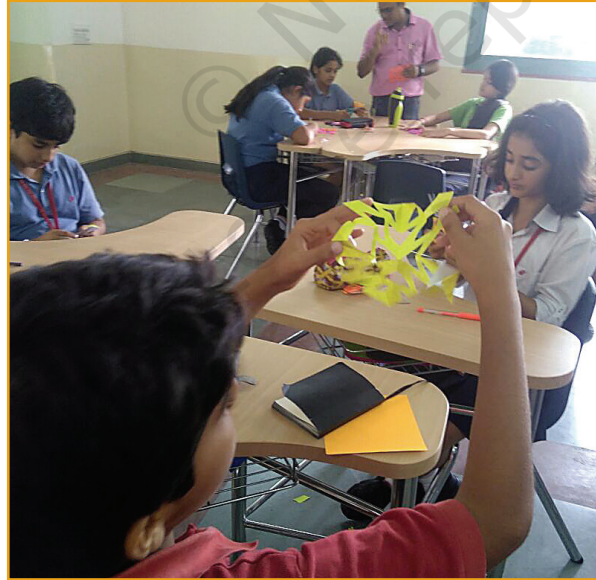
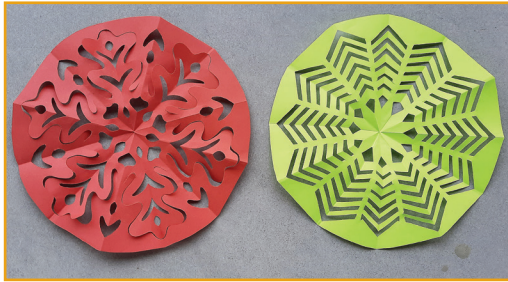

चतुर्थः अध्यायः कागदस्य कारुकार्याणि

अस्मिन् अध्याये भवन्तः/भवत्यः चित्ताकर्षकेन कलात्मकेन कारुकार्येण पत्रम् अन्वेष्टुम् अवसरं प्राप्स्यन्ति। भवन्तः/भवत्यः फोल्डिङ्ग, कटिंग्, वीविङ्ग इत्यादीनि विविधानि तन्त्राणि अन्विष्यन्ति। मार्गे भवन्तः साञ्झी-पेपर-कट्स् इत्यादीनां भारतीय-कला-परम्पराणां विषये अपि ज्ञातुं शक्नुवन्ति। अस्मिन् बहुमुखी-सामग्र्या सह प्रयोगार्थं भवान् अनेकानि सृजनात्मकानि मार्गानि प्राप्स्यति।

0680CH04

क्रियाकलापः १

कागदस्य पुटीकरणम् (फोल्डिंग्)

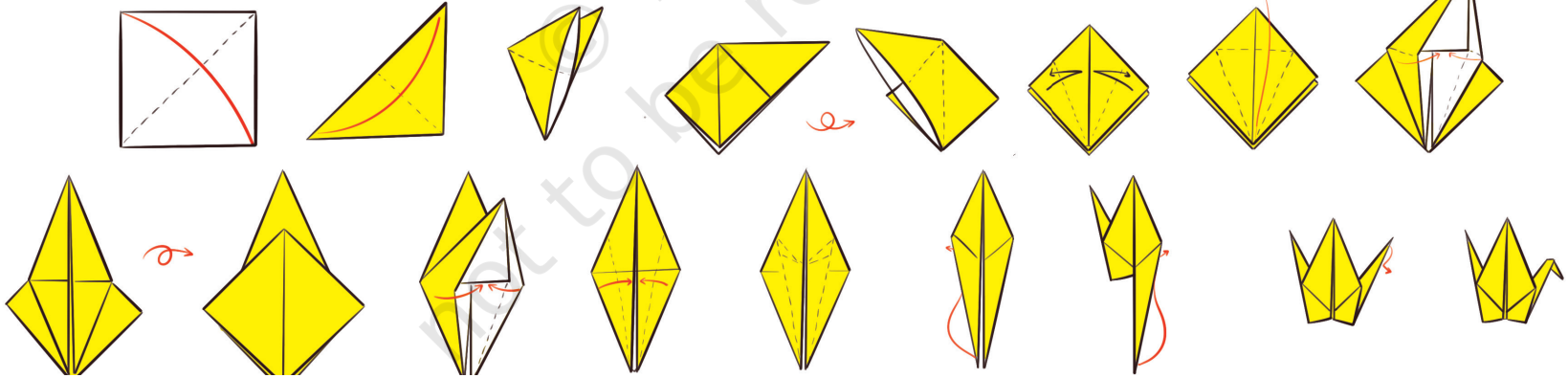
फोल्डिङ्ग-पेपर् इत्यस्य कला ओरिगामि इति नाम्ना प्रसिद्धा अस्ति। एषः एकः कलाप्रकारः अस्ति यः जापानदेशे उद्भूतः, सम्पूर्णे विश्वे प्रसृतः अस्ति।

भवान्/भवती पूर्वमेव फोल्डिङ्ग-कागदेन कानिचन वस्तूनि निर्मातुं ज्ञातवान् स्यात्। किं भवन्तः सदाको-सहस्रकागजक्रेनयोः कथां जानन्ति ?

सादाको इत्येषा एकादशवर्षीया जापानदेशीया बालिका आसीत्, या पञ्चचत्वारिंशदुत्तर-ऊनविंशतितमे (१९४५) वर्षे हिरोशिमा-नगरस्य परमाणु-विस्फोटनस्य दुष्परिणामात् असाध्यरोगेण आक्रान्ता जाता। यदा सा चिकित्सालये चिकित्सां

कुर्वती आसीत्, तदा तस्याः मित्रः कागदेन क्रेन् इत्यस्य निर्माणस्य विषये किंवदन्तीम् अवदत्। सदाको स्वजीवनस्य विस्तारस्य च आशया सहस्रं कागदनिर्मितानि क्रेन् निर्मातुम् आरब्धवती। चतुश्चत्वारिंशदुत्तर-षट्शतं क्रेन् निर्माय तदनन्तरमेव सा अम्रियत। परन्तु सा स्वयमेव सम्पूर्णे विश्वे किंवदन्ती अभवत्। अद्यत्वे अपि, सम्पूर्णे जगतः जनाः कागदेन क्रेन् इत्येतान् निर्माय जपान्-देशस्य बाल-शान्ति-स्मारकं प्रति प्रेषयन्ति। पेपर-क्रेन् इतीमानि शान्तेः प्रतीकाः अभवन्।

भवान् फोल्डिङ्ग-पेपर् इत्यनेन अनेकानि भिन्नानि वस्तूनि निर्मातुं शक्नोति। स्वशिक्षकात्, मातापितृभ्यः, मित्रैः च फोल्डिङ्ग-पेपर्-द्वारा विविधाः वस्तूनि कथं निर्मातव्याः इति जानातु।

कगदस्य क्रेन् निर्मातुं निर्देशाः

सांझी कागदकर्तनम्

पेपर-कटिंग इत्यस्य कृते काली,
तीक्ष्णसाधनानि च निर्वहन् सर्वाणि
सुरक्षाव्यवस्थाः अनुसरणं विस्मरतु !

क्रियाकलापः २ कर्गदकर्तनेन कारुकार्यम्

सांझी इत्येकः पारम्परिकः कलाप्रकारः अस्ति यः उत्तरप्रदेशस्य मथुरायां तस्य परितः प्रदेशेषु च प्रचलति । एषा कला मूलतः रङ्गोली-कृते स्टेन्सिल्-रूपेण उपयुज्यते इति मन्यते । अधुना एते स्टेन्सिल् इत्येते कागदेन निर्मिताः सन्ति, तथा च विविधेषु विन्यासेषु चित्रेषु च अतीव जटिलतया कर्तिताः सन्ति ।

भवान् स्वकीयानि चित्राणि, विन्यासानि च योजयितुं शक्नोति, तथा च सरलानि स्टेन्सिल्-चित्राणि निर्मातुं शक्नोति । भवन्तः एतान् कागद-खण्डान् उपयुज्य दीपान् अन्यान् अलङ्करणान् च निर्मातुं शक्नुवन्ति ।

अत्र कानिचन विचाराः सन्ति । स्वयमेव प्रयोगं कुर्वन्तु तथा च स्ववर्गे परस्परं नूतनान् विचारान् व्यञ्जन्तु ।

किं भवन्तः जानन्ति ?

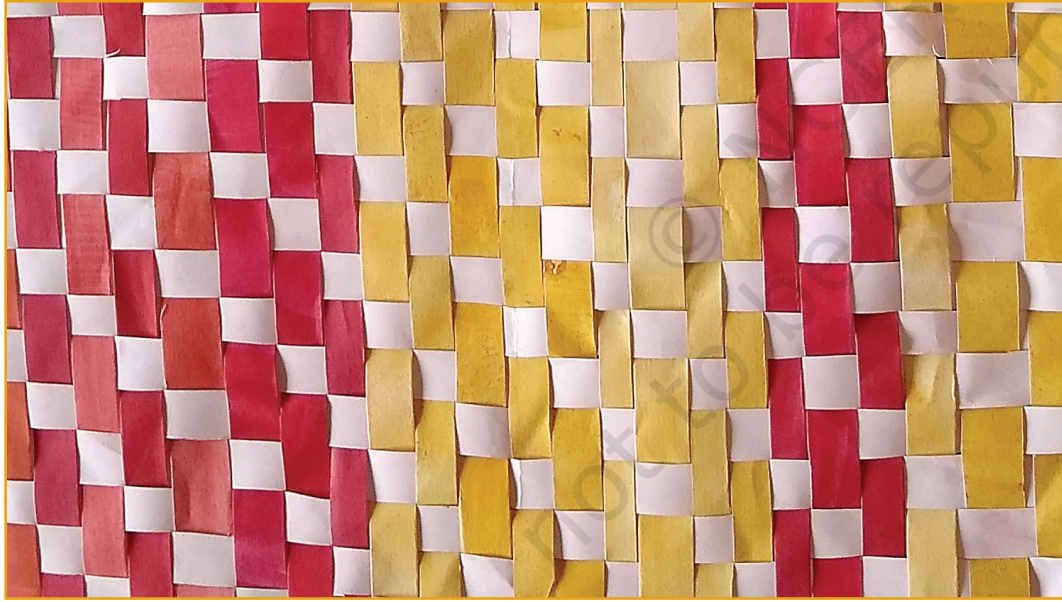
उत्सवेषु, अवसरेषु च तन्त्रेषु उत्कीर्णानि पत्राणि, वस्त्राणि अथवा प्ल्यास्टिक्-अलङ्करणानि बण्टिङ्ग्स् इति उच्यन्ते । ते प्रायः अतीव वर्णरञ्जितानि भवन्ति, तथा च विविध-आकृतयः, प्रतिरूपाणि च कर्तयित्वा इतोऽपि अलङ्करणं कर्तुं शक्यन्ते !

क्रियाकलाप: ३

कागदेन वयनम्

कागदः इत्येकः अलौकिकोऽस्ति । एतत् प्रपत्राणि सरलतया परिवर्तयितुं शक्नोति यथा भवान् पूर्वस्मिन् क्रियायां दृष्टवान् । कतिपयैः छेदनैः, फोल्डस्-द्वारा च, एतत् जीवैः वस्तुभिः च रूपान्तरणं कर्तुं शक्नोति ।

एहि, वयं कागद-वयनस्य निर्माणस्य पद्धत्यन्तरं पश्यामः । यदि भवान्/भवती परितः किमपि वस्त्रं निकटतया पश्यति, तर्हि इदं दृश्यते यद् इदं दृढतया अन्योन्यः अन्योन्येन सम्बद्धम् अस्ति इति । एतद् अन्योन्यानां संयोगः इतीदं **वाप् एन्ड वेफ्ट्** इत्यप्युच्यते । इदं कागदेन कर्तुं प्रयतताम् । चित्राणि पश्यतु, किञ्च स्वकीयं शय्याविन्यासं कर्तुं प्रयतताम् ।

अनुवर्तयन्तु - प्राकृतिक-तन्तवः, कार्पासः, ऊनः, वेणुः, जूट्, ताडः, तन्तुवायस्य परित्यक्ताः वस्त्रपट्टिकाः इत्यादीनि अन्यानि माध्यमानि अन्वेषयतु ।

